

PRAĆENJE I OCENJIVANJE TOKOM UČENJA NA DALJINU

Ocenjivanje je sastavni deo nastavnog proseca i uključuje rezultate koji su dobijeni kontinuiranim posmatranjem i praćenjem rada učenika. Predmet ocenjivanja mogu biti učenikova postignuća, aktivnosti, zalaganje, napredovanje, pri čemu ocenjivanje treba da naglašava značaj učenja, da podstiče na učenje i doprinosi unapređivanju kvaliteta učenja, kao i same nastave. Ocenjivanje učenika u vaspitno-obrazovnom sistemu naše zemlje je regulisano Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, kao i Pravilnikom o ocenjivanju učenika u srednjem obrazovanju i vaspitanju. Navedene zakonske odredbe propisuju dve vrste ocenjivanja: **sumativno** i **formativno**, pri čemu je u propisima, kao i u dosadašnjoj praksi, veći naglasak bio na sumativnom ocenjivanju, najvećim delom brojčanom.

U praksi funkcionisanja naše škole, učenici su imali brojnija iskustva sa sumativnim ocenjivanjem, gde su nakon određenog perioda učenja i podučavanja bili brojčano ocenjivani za ono što su do tada naučili. Međutim, određeni vid formativnog ocenjivanja bio je implementiran kroz pedagoške sveske, u kojima su nastavnici beležili zapažanja o radu učenika, njihovom trudu, zalaganju i aktivnostima za vreme nastave, kao i o disciplini učenika. Zapažanja zabeležena u pedagoškoj svesci imala su uticaj pri formiranju ocena iz pojedinih predmeta, kao i ocene iz vladanja. Novonastale okolnosti i učenje na daljinu uslovili su promene i u načinu praćenja i ocenjivanja učenika, pri čemu je veći naglasak stavljen na formativno ocenjivanje. Dok **sumativno** ocenjivanje služi davanju slike o tome koliko je učenik do određenog trenutka naučio, tj. šta zna i razume na kraju određenog perioda učenja, **formativno ocenjivanje** naglašava sam proces učenja i njegova osnovna funkcija se ogleda u usmeravanju, vođenju i unapređivanju učenja. Formativno ocenjivanje je potpora za dalje efikasno učenje jer pruža nastavniku i učeniku uvide u dobre i slabe strane rada, potrebne promene u procesu učenja, ali i nastave, podstičući ih na naredne korake u razvoju. Na ovaj način se može i blagovremeno sprečiti pojava školskog neuspeha i brojne posledice koje je prate.

Formativno ocenjivanje teži ka osnaživanju samih učenika da prate, oblikuju, organizuju i unapređuju svoje učenje, te ističe aktivnu ulogu učenika u procesu nastave, učenja i ocenjivanja, što se pozitivno odražava i na učeničku motivaciju za učenje.

Osnovne komponente bez kojih se ne može zamisliti formativno ocenjivanje su **kontinuirano praćenje** rada učenika i davanje **povratnih informacija** učeniku. Neophodno je da nastavnik na osnovu uvida u rad učenika, učeniku pruži povratnu informaciju koja doprinosi razumevanju trenutne pozicije u procesu učenja, teškoća u učenju, kao i njihovom prevazilaženju, te postavljanju novih ciljeva i planiranju narednih koraka.

Kako bi povratna informacija bila funkcionalna neophodno je da bude:

- blagovremeno pružena učeniku;
- individualizovana i relevantna za onog ko uči, te da uvažava osobenosti svakog učenika;
- analitična, tj. da opisuje šta je učenik postigao i u kom stepenu;
- jasna i razumljiva učenicima, kao i roditeljima;
- podsticajna i da ukazuje na jake strane učenika i načine na koje ih mogu razvijati;
- usmeravajuća, tj. da **sugeriše sledeće korake u učenju, specifikuje poželjnu promenu (mora biti jasno šta učenik treba dalje da uči i radi)...**

Formativno ocenjivanje u postojećim uslovima nastave na daljinu počiva na redovnoj i učestaloj **komunikaciji** učenika, nastavnika, odeljenskih starešina i roditelja, koja se odvija posredstvom elektronske pošte, različitih aplikacija i digitalne učionice - Google classroom. Pored toga što nastavnici sa učenicima razmenjuju različite interaktivne materijale za učenje i realizuju online nastavu, pred učenike postavljaju i **autentične zadatke** kao što su istraživački projekti, eseji, PPT prezentacije, virtuelni grupni radovi, kvizovi, testovi i dostupni su učenicima za sva pitanja, pojašnjenja i dodatnu podršku. Urađeni učenički zadaci predstavljaju glavni izvor podataka o radu i napredovanju učenika, te ih nastavnici brižljivo pregledaju i na osnovu njih analiziraju dokle su učenici stigli u savladavanju gradiva. Za svaki urađeni zadatak učenici dobijaju **povratnu informaciju** od nastavnika, koja opisuje šta je učenik postigao, u kom stepenu, ali i šta učenik treba dalje da radi, kako bi unapredio svoje učenje. Radovi učenika se u okviru svakog predmeta grupišu u zbirku učeničkih radova koja prikazuje rezultate koje je učenik postigao kroz razne aktivnosti u nastavnom procesu, a ključna zapažanja o napredovanju u učenju beleže se za svakog učenika u pedagošku dokumentaciju. Takođe, informacije o radu i napredovanju učenika, odeljenske starešine dele i sa roditeljima učenika na nedeljnom nivou, kako bi i roditelji, kao naši značajni saradnici, bili upoznati sa postignućima svoje dece i podržali ih u daljem učenju. Zapažanja o napredovanju učenika, nastavnici koriste i pri planiranju narednih časova u cilju unapređivanja i prilagođavanja nastave učenicima. Važno je istaći da prema poslednjim preporukama Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, nastavnici mogu otpočeti i sa **brojčanim ocenjivanjem** učenika na osnovu dosadašnjih uvida i zapažanja o radu učenika.